

ბულის სკოლისა ბანი კიანძე. მონაწილეობას იღებდნენ თვით ინსპექტორი, მასწავლებლები და მოწაფენი სკოლისა. ასაღმარა • დღდასობა ხალხი დასწრო, სკოლის დიდი დარბაზი რომ ნათესო თოვლის საზოგადოებები, ისი განმსტ-კი არის დაჩატებულია. დარბაზი მშენებრილი იყო ბრძოლი უკვირდება და სხვა-დასხვა სასკალოები. პიდაბარ ყავილებში იყო გაკეთებული სურათი იმპერატორისა, მისი მარჯვნივ მარხის დიდს შერევა; სწავლა სინაოდე და უსწავლელთა • ინდილე? მარცხენა მხარეს იყო აგრეთვე დახატული კიდევ შესანიშნავი მურებები: შვედშიანი, მოლიერი, გიორჯი, ფონჯინი, გიორჯი და გრიბოიდევი. სამწუხაროდ, მათ შორის არ ერთი არც ერთი პრათეულია მწიროლი. ასაღმო? დაიწყო მოწაფეთა მიერ მუსიკის დაკვირთა. საუცხოვლო დაუკრა მოწაფეთა გუნდმა რამდენიმე მარში. მით უფრო საკვირველიც ეს ამბავი, რომ სამი თოვე არც-კია, რაც მუსიკის სწავლება დაწაყენებია შეიკრებდა ბანმა ტიუნებანმა და ესე ჩვენი შეასწავლა პატარა ყმაწვილებს. შემდეგ სასაბოთო სკულის მასწავლებლებმა ბიანდნე შეუკაშვილმა წაიკრიბათ თავიერი წერილი ებლინდელ ახალგაზღვრის შესახებ და სთქვა, თუ რამდენად საბარბარეო უნაზ ებლინდელი ახალგაზღვრმა წინადაცხობა: ებლინდონი 1.1. იოს არ დასდევნო, გეასხოვე, წირავა-ლოცე და სხვა, აიოებენ და თავისი ნაწილის მისამართ, შესაებრე აღიარებენ მკურა, მაგრამ გვიანდელ ხანამ შეაჩვიოს რამაბიოვე დევის სასაბოთო წირება და სხვა. შემდეგ შევირდების მიერ წაიკითხულ იყო რამდენიმე

ფელაეტონი

რაიმარუხე და სხვათა შორის (წერილი მეოთხე) მძიმა მასქავი!

წინა წერილში ჩვენ ჩამოვადგეთ ღაპარაკი ჭალებს განათლებისა და საზოგადოებრივი-აღზრდის შესახებ. დაუბრუნდე ისევ ამ საკანს. ჩვენ იმ ვითარებაში და განვითარების იმ საფეხურებზე ვიყოყმობენ, რომ, საუბეროდ, ხშირად იძულებულნი ვართ, ვერაპირაკი იმისაზნა საგნების გამო, რომელიც საზოგადოების ყოველის შეგვიწვდომელი წევრისათვის უსკოლობელი, უღვაღე და ნათელი კუშმარტებაა. ამისთანა საგნებს ეკუთვნის, მაგ., თუნდ სწავლა-განათლების არც აღზრდის საქმეც. ცოცხენებ, არც ერთის საქმის და გარემოების გამო არ ყოფილა ჩვენში იმდენი ღაპარაკი, რამდენიც აღზრდა-განათლების საქმის შესახებ იყო ათასობის სხვა-და-სხვა მსჯელობა და გამოთქვები მოსაზრებანი, მაგრამ თვით საქმე-კი იმისთანა წარმატებით არ მიდის, როგორც ეს უნდა იქნებოდა: ამას იქით, თითქო სულ ერთს ღაპარაკი და სდგასო, წინ არ მიდის,

ნიმე ლექსი რუსულად და ქართულად; კარგად წაითხებ ყახანა მგელა; სკულაგანებს, ვინამდე და შესანიშნავი იყენენ: პირველის კლასში მოწაფე მ წილის საყარელოზე, რომელსაც რუსულია და კარგად წაითხებ რუსულად ლექსი ნიკიტინისა რუსი • და მთავრ, მესამე კლასის მოწაფე სკულაშვილი, რომელსაც საუცხოვლო წაითხებ მ. გურთილის ლექსი „ადამიანს“. ვერ წარმოიდგენო, რა გონივით წაითხებ ეს პატარა ღერე-ნი ყმაწვილმა. საზოგადოებამ დიდი ტაშის კრიო დააჯილდოვა, რომელიც გიორჯი ეს პატარა, ისე სხვიეც. საზოგადოედე ყველა მოსწავლელ მოწაფე-ღერე კარგად და თავისუფლად იმის თხოვლობდნენ ლექსებს, როგორც რუსული, ისე ქართული. მომღერალთა გუნდმა მშენებრილი იმღერა რუსულ-ქართული სიმღერები: ცერო-პოეტის მხედვს გარდა, მშენებრილი იმღერა და ხალხსაც მოეწონა „მკურა-სკოლს“. და „ყარანი“. გალობის სიმღერის მასწავლებლად სენჭიერულს მასწავლებლებს არის ბანი მისამართ, რომელიც კეთილმინდობით დაკრებდა თავისი მოვლივობას. წაიკითხულ იყო აგრეთვე ბან მამალას მიერ იმღერული სქენა.

შემდეგ ამის, სკოლის ინსპექტორი გ. კიანძემ წაითხა, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ყმაწვილის აღზრდას საქმეში „სამსუქროსა და სალიტერატურული საზღაბის, ოჯახობისა და სკოლისა“. —ჯერ საზოგადოების გულითადი მადლობა გადაუხადა დასწრებისათვის და მებერ სხვათა შორის სთქვა: ბატონებო, ამ წიარის „საბოთებში“ მით უფრო სასარგებლოა, რომ მშენებლები ტყევიან კარგს გამოთქამს და ცდილობენ აგრეთვე, უფრო ხალისიანად და მოახრებით მოიკიდონ თავიანთი მოვლივობა, — ამისათვის „საბოთები“ აიყენს მშენებლის საზოგადოებრივი გამოსვლის; სდებს აგრეთვე შენებრივად კუშმარტის საზოგადოებას და სკოლას შორის.

ყველას მოგვსენებთა, რომ გალობა და მუსიკა აბატონებენ, ატყობს და ავითარებს ტექტიურს გრძობას.

დილი, არის კუშმარტებანი, რომელიც მალ-მალ უნდა მოიკრებინდეს კაცი, მალ-მალ უნდა განმორიგებულდ ეძუება, იმისთვის გრო, ნიშანდობლივ გიორჯის, რომ კუშმარტებანი არიან და არა სხვა რამეც. ამის გამო მეც ყველა ვერბუნდები ამ სასარგადოს და ჩვენთვის სავალალო კუშმარტებებს.

ყმაწვილების აღზრდა, ვეთა თუ ქალთა, იმდენად საყურადღებო და აუღრმე-მნიშვნელოვანი საქმეა, რომ ყველამ უნდა შეიხვედრო მისთვის მკითრე და ნაკლებად ზრუნვა მისთვის; ეს აღზრდა და მშობლივ ეს აღზრდა საფუძველი ადამიანთა ბედნიერება — კეთილ-დღეობისა, ამ გვარ დიდ მედნიერებისათვის-კი, მაშასადამე, ბუნდელნი ვართ, უფრო მეტი ზრუნვა გავუკეთო, ვიდრე აქამოდ ვეცდებით, როგორ და რაში უნდა ამისათვის ეს მეტი ზრუნვა?

საზოგადოებრივ, რომელსაც სკოლა-თვის ეს ბედნიერება უნდა ქაინდეს მშენებლობაში, პირველ ყოვლისა უნდა დავიფურს ის ჩვეულებრივი, დამატებული და ექუენის დამატებული თბილი გულ-გრობობა, მძინარეობა და ახალი — ინდიფერტინი: შემდეგ მისი პირდაპირი მოვლივობა აღზრდის შესახებ ის არის, რომ ყოვე-

ბას. არა ცოტა მაგალითი გვიჩვენებს, რომ გალობას და მუსიკას მოულოდინო და დაუმეცადინო კაცი, მკაცრი და უღერე-ღერეობი, აქვს აგრეთვე გავლენა გრძობაზეა გავლივობაში — განვითარებაში. რამდენიც გამოიჩინო კომპოზიტორი, რომელიც თუცე მოილოთა პირველი აღზრდა პატარაობისა უნდა იქნება და საოჯახო კრებაში, ხალცი დედა მუსიკის უკრავს და შვილი გულ-მოიდგინე და მუსიკა უღვლებს, ამ არადა კიდევ დასწრებისა ამ გვარს საბოთებს, — სალიტერატურული საზღაბი ბევრს მწირობს ადვლენო სიცყარული თვით ლიტერატურისა. პირველ-დაწყებითი სკოლა ყმაწვილებისათვის არის ოჯახი ანუ მშობლები. მშობლებმა უნდა აღზარდონ მათ თავიანთი შვილი, როგორც მითხოვბის შობილობის კანონიერი ვალდებულება, მაშინდენ კარგს გზახე და მისყენ დაიბარებენ იმის ზნეობრივს განვითარებას. დედს მეტი გავლენა აქვს ოჯახში შვილებს, ვინც მამას, რომელიც მუად და გარეთული სხვა-და-სხვა საქმეებით. დედა არის პირველი აღზრდელი თვისი შვილისა; დედაზეა დამოკიდებული, რომ მთი დაედა? „მეყვეარი არე შენაშულის“ წიგნი უსწავლის. ერთადერთი ნიაღვი, რომელსაც ჩვენ მშვედობით დავაყვარებთ განათლებას ერთს, არის შობილობის სახითი და იმითი ოჯახი. მშენებელ ყმაწვილი სკოლაში მიდის, მაშინ იმან უნდა განავრცო მისი დედა-მამის საქმე სწავლისა და აღზრდისა. თუცე სკოლა, ყმაწვილის მიღების შემდეგ, ითვლება სრულ მებატონედ და პასუხის მეტელად ყმაწვილის სწავლა-მასწავლებლობისა, მაგრამ მშობლები მათი მანკე მავრებენ თვითონი მოვლივობას. დედა მანკე უნდა ყურს უღვდებულს, ყმაწვილს ახალისებდეს სწავლება, უტყუტებდეს ზნეობას. რაც უნდა კარგნი იყენენ სკოლა და მასწავლებელი, მანკე მშობლების დაუხმარებლად ბეჭი არა შეუძლიან-არა. სკოლა და ოჯახობა ერთად უნდა ვეყვიდეს საქმეს სწავლებისა და აღზრდისა. ყველა, ვინც-კი ყოფილა

ლის მისგან დამოკიდებულის ღონით, ხელი შეუწყოს მოზარდის თაობის განვითარებას და ამასთანავე გონებრივს განათლებასან ერთად იზრუნოს და ყურადღებას მიუქცის აგრეთვე ზნეობრივს აღზრდას; ნუ დავიწყებს ზრუნვას მის ჯანისა და ღონისათვისც. ერთი სიტყვით, ყმაწვილი იმისათვის ვითარებამი უნდა იყოს, რომ თავისუფლად და პაირობილად შეეძლოს განვითარება; როგორც ვინებრე-ზნეობრივად სულით, ისე ვინც-ღონით სორკით. მაგრამ ყველაფერ ამისათვის საჭიროა, რასაც ვეკითხება, საზოგადოების მხრით შეგნარბი ხარჯი: ვაღება ფულისა, მანკობა, ცდა, საქმის სიცყარული, მანკობა, ვარჯჯა ვინებისა, ე. ი. ვინც-ღონით, შეეძლებოდა, ვინც-კარგით ჩვენი უნდა, ვეცადებოდა ვინც-ღონით სურვილის გაღვივება, უხმადელ სამეცნიერო აზრთა გავრცელება და სხ. ღონით, შეეძლებოდა, რომ ისე ჩვენგნ დენის მეტლენიობით, ჩვენ მიერ ყოველ მხრით ხელის შეწყობილი და არა მარტო სხვისი იმედით, მარტო სხვებზე საყურადღებო, შეეძლებოდა, ვინც-კარგით ჩვენი უნდა, ვეცადებოდა ცხოვრება, მივადროთ რამე ბედნიერებას, ავაგოთ ჩვენს სამშობლო ქვეყანაში რამე საშუალოობა და

აღმზრდელი, ვინც-კი ცდობა ვაღებოდა მოსწავლისთვის თავისი ცოდნა, ესაც ქაინია ვთქვად განვითარება თავის გზარდობისა, უტყუტად დარბუნებდა, რომ პედაგოგი ძალიანდ მოკლებული მაშინ, როდესაც შობილობა, ამ ოჯახობა ხელს არ უწყობს აღზრდელს, სკოლას და მასწავლებელს.

ყველა აღმზრდელის იდეალი ის არის, რომ როგორც ყმაწვილს ჩაუბრუნოს ნორმის გულში უნაწყო თვისებანი, კაცო-მოყვარეობა და შობილობა და ხასიოთ; მასწავლებელი და მშობლები-კი ვალდებულნი არიან, აზრენინ გზა წარმატებისა, რომ ნორმის ყმაწვილებისგან გამოვიდნენ კარგი მოკლებუნი, ღვიის მისაგინე და მოსწავლენური პატივსანი წვედრის საზოგადოების, ერთგულნი მშენებლის. სკოლაში მიდინ წვედრის ოჯახისა, და სწავლის დამთავრების შემდეგ იქნება გამოდინ საზოგადოების წვედრები, სახელმწიფოს მისამსახურები და სხ.

ამას გარდა, ბანმა პირობათვლი თვისი თაობისათვის წერილი შესახებ თანამოხსი და განმარტა, რამდენად სასარგებლოა ყმაწვილებისათვის სხვა-და-სხვა თანამოხსი, რომელიც მისი ჯანმრთელობისა და ბევრს მამტებს და გონების განვითარებას.

დასასრულ მასწავ. სტეფანოვანა გვიჩვენა საზოგადოება რამდენიმე სურათითა შესანიშნავის ადვლენობისა „სამისხსი-დამარსი“ შეწყობით (ВОШНЕН-ЦИОНАР) და თან მოკლედ აუხსნა იმითი მნიშვნელობა.

სულ ბოლოს მუსიკამ დაუკრა რუსული საგრა საგალობლები: „ღებერთა, ზუგარედე მეფესა“ და ამით გათავდა საგრა.

საზოგადოება დიდად ნასიამოვნები დიდად ამ „საბოთის“ გამარტობა და მადლობას უღვდინა სკოლის ინსპექტორის ამისთანა სასარგებლო და სსიამოვნო საქმის მოათვეობისათვის.

ლ. ხ.

საზოგადოება-სასარგებლო საქმე. ჩვენში-კი არა საქმის და გარემოების შესახებ უნდა ჩამოავალი ღაპარაკი, იქნება ეს საქმე ანუ სწავლა-განათლების შესახებ დაწყებულებო, თუ მოზარედ თაობისათვის ზრუნვა, ანუ მოლი ერის კეთილ-დღეობისა და ბედნიერების მზარუნელი რამე და-ხასი, წყუბუბლად, ერთი სიტყვით, ყოველ საზოგადო საქმის დასაწყისში, მაშინვე იმ მისთვის და დამბაროებისა დამისახლებენ, სადა გავლენა საშუალოა, ვინ მოკვავა ადვინე ქონება-სიმდიდრე, იმდენი ფული, რომ მავრსანა დიდს საქმეს ვაუქუბებოდა სწორად აზიბრებული ამისთანა მიზეზების ხელხედ დახვეწი. ფული, როგორც იარაღი ბედნიერებისათვის, სწორედ საჭიროა და, მაშასადამე, სანატრული, მაგრამ ის თვით ბედნიერების მანკე არ არის. ფული არა ერთხელ თითქმის სრულად ავითარებს ფისს და ღონებს არა აქვს: რამდენი იმისთანა ნივთით, რომელთაც გამო-ბისების აღბე მისთვის მხოლოდ იარაღება და საჩვენებლობა თვისება სხვა-და-სხვა საფართო სინამდვილისა განვითარებისათვის, დამარტობისათვის, თითოეული უტყუტად არაფერი ფისი არა აქვს, როგორც; მავლითადა, კრედიტის ქაღალდს; თამსუტებს;

რა არის ელვაბონი? წერილი მეორე

როდოდ სიტყვა ვთქვათ იმის შესახებ, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ვარაზატს ზურის ვეკრათობის.

გელა, როდესაც ზურის და სიმინდულდ სესხის შოვნა მეტად ძნელია, ზურის ვეკრათობა ცოტად თუ ბევრად შეზღუდული ამისთანაგონის მისდევნე. აშუარა, მუდარებით სკოლა ფული უნდა ქაინდეს კაცს, რომ ცოტად თუ ბევრად შესამწვევი მონაწილეობა მიიღოს ზურის ვეკრათობაში. ეს ვეკრათობა ამ ეპაბდ სხვა წარმავალი, რომ ზურის ვეკრათობაში დაბადებულად ფული მენლა და ტრიალებს, და მისთვის ვეკრათობა-კი დიდი ფული სწავლება. მავლითადა, თუ ერთის წილის განმავლობაში 100,000 მან. მკირდება სასუზაოდ და ჩემი თანხა ათჯერ ტრიალებს, 10,000 მან. მემარა, რომ ეს საქმე მოვახსენიებო. თუ ფული ზურად მეტად არა ტრიალებს, მაშინ 20,000 მან. მომინდება. საზოგადოდ რამდენიც მძიმედ ტრიალებს ფული რომდეს, მე საქმეში, იმდენი უფრო დიდი თანხა სურდება იმის მოსაქმინაობა. კიდევ ამითომ არის, სხვათა შორის, რომ მიდინ ზურისა და სიმინდის ვეკრათობა იმ სასუზარ-ვათეთრად ვეკრებას აქვე ხელში ჩავივრებო, რომელიც ფულის ზატარხნი არიან.

ვარაზატის წესის წყალობით-კი საშაღვრე და საშაღვრე-ადგილი უნდაცა ყურდნად ვეკრებას, იმითი იგი იმ ადვლობრივს ვეკრას ხალხს, რომელთაც, როგორც უწყობი, დიდი თანხა არ მოემეცებო და ამის გამო ხშირად გულ-ხელ დაკრებით სხლამას არიან იძულებულნი.

ვთქვათ, ხელთა მამქს 1,000 მან. თავისუფალი თანხა და მინდ ეს ფული ზურის ვეკრათობაში დახვანდო. რა უნდა მოვსებოთ მებერ ებლინდელს მდგომარეობაში? ჩვენ ცნობები არ ვაქვს, როგორ ტრიალებს ფული სიმინდის ვეკრათობაში, მხოლოდ რაც ზურის ვეკრათობაში,

ბანი არსებობდა ამომად, რომ ვისაც 20,000 მან. თანა აქვს, წელიწადში 100,000 მანეთის ვაჭრობის დაწესება შეუძლია. მასალად, პურის ვაჭრობაში თანა ხუთჯერ ტრიალებს. თუკი ბანარსხანის ანგარიში ცალკე გაზარდვად მოგვანია, მაგრამ მაინც ამ ანგარიშით ვიხსოვდნენ. ისეც არ ვიპყროთ და ესთავით, სიმინდის ვაჭრობაში თანა, ნაჯერი-კი არა, 6-ჯერ ტრიალებს. თუ ექვსჯერ დატრიალდა ერთის წლის განმავლობაში, ეს, რასაკვირველია, იქნას პანწავა, რომ თანის ყოველი ტრიალი ორი თავი სჭირდება. ყოველს ორი თავივე ვაჭარს შეუძლია კიდევ იყიდოს პური და ორის თავის შემდეგ თავისი თანა უკანვე დაიბრუნოს ახალის ვაჭრობასთვის.

ამ ანგარიშით, მასალად, ჩემს 1,000 მანათი ერთის წლის განმავლობაში 6,000 მანეთის ვაჭრობის შეიძლება. მაგრამ ამა ახლა წარმოიდგინე, რომ ჩემში ელექტრიკი და ვარანტის წესი არსებობს. ამა შემხედვით, როგორ სხვაგვარად დატრიალდება პური. ვიციდი თუ არა პირველ თანას პურს, რევიტორში დაღაინავე, რომელსაც სარევიტორი საზოგადოებისაგან სესხს ავიღებ, თუნდა ნახევარი და მომცემ ჩემს საქონლის რევიტორსა, ესე იგი 500 მან., პირველად ნაყიდ პურის გაყიდვად ყველა სხვა საქონელს ვაიღებ და იმევე ელექტროტრში ვაიღებ. ელექტროტრის არსებობის წყალობით თანის ტრიალი რომ არ იმტის კიდევ, მაინც პირველ ორს თავივე, უწინდელზე 1,000 მან.-კი არა, 1,500 მანეთის ვაჭრობა. მეორე ორს თავივე ხელში თანად, 1,500 მან. მეორეხა და სხვადაც ამის ნახევარს, ესე იგი 750 მან. ვიპოვი. ასე იქნას საქმე კეს თავივე, ვიდრე ჩემს სესხს და დასტავობდა, ესე იგი, სხვაგვარად რომ ვაჭრობა, ჩემს ვაჭრობას და მისაქმნების გაძლიერება ძირის თანის ტრიალის მატებაზედ-კი არ იქნება დამოკიდებული, არამედ თვით

თანა ჩემსთან თანდათან და ეს მოკლე ნებას ღლის ვაჭრობის დაწყებისას. მაგრამ რთული რომ არ მოგვივლდეს ეს ანგარიში, ეს შერეო ვაჭრობა, ესე იგი ძირის თანის მატება და უკვე ვაჭრობა და ვაჭრობა, რა შედეგი მოჰყვება ასეთს შემთხვევაში ელექტროტრის არსებობის. მართალია, ჩემი ანგარიში ნაძლიერად სწორია არ იქნება, მაგრამ საზოგადოერო თუ უფრო თვალ-სარწმინდ გამარწინება ყოველივე უპირატესობა და სიყვით ვარანტის წესით სესხის აღებისა.

თუ ჩემი ძირის თანა, როგორც ესთავით, 1,000 მან. უდრის და ყოველ ორს თავივე წლის განმავლობაში შემოიძინა 500 მან. ვიპოვო, აქარა, საქმე უკეთესობა, 1,000 მან. კი არა, 1,500 მან. ვაიღებ. თუ ჩემი თანა წელიწადში ექვსჯერ დატრიალდა, უწინდელზე 6,000 მანეთისა-კი არა, 9,000 მანეთის ვაჭრობის განხორციელება შეიძლება. ამევე ჩემს დავალებით, თუნდა სხვაგვარად ვინაგარიშით. მართალია, თუ ვაიღებ ყოველ ორს თავივე 1,000 მანეთის ვაჭრობით, უნდა 1,500 მანეთის ვაჭრობა, მასალად, ერთი ერთი ნახევარი მეტი საშუალება მესწავება ხელთ ვაჭრობის გაძლიერებას. ხოლო რადგან თანა წელიწადში ექვსჯერ ტრიალებს, ვარანტის წყალობით იმევე თანის ტრიალივე ცხრაჯერ შემოიძინა.

ამაჩრახ, ხეილი და სარგებლობა მეტი ექნება მეორეს, თუ 9-ჯერ შეიძლია თანის დატრიალება და სხვა პირობებიც პურის ვაჭრობის ისეთივე, როგორც ვინად იყო. ესთავით, ყოველს თანის დატრიალებზე 5% მოგება მქონდა. თუ შიშლიად ექვსჯერ დატრიალებ თანა, წელიწადში 300 მან. მოგება დატრება და თუ 9-ჯერ—450 მან., ესე იგი 50% მეტი. აი, ამ 150 მან. მოგებას ელექტროტრის და ვარანტის წესის არსებობა მძღვეს. ამ წესის წყალობით საქმიანობა სარგებლობა მოიქცის როგორც სოფლის მეურნე-პოქრანობა, ისე პურის ვაჭარს.

1888 წლის 30 მარტს უნდაღისად დამტკიცებული დაწესება საჯარო საქმიანობის რუსეთში დასესებასთან დაკავშირებით საინფორმაციო წესი და დაწესებულებით დაინიშნეს კიდევ, როგორ უნდა მიეცეს და დაიგროვდეს ასეთი მოწოდება. 1888 წლის 30 მარტს აღებულია ამომად, რომ მოწოდება არც ვინაღ უნდა იყოს: არ-კი უნდა. არ-კი მოწოდება ორის, ერთმანეთისაგან განსაკლებებით ფურცლებსაგან შესდგება, ერთი სა-ეულში ნაბარებულ პურის მოწოდება და მეორე ვარანტის ფურცელი. პრაქტიკულად, რასაკვირველია, ძალიან ხელ-საყრელი და გამოსადეგი აღნიშნულია. პურის პარტისა, თუ სესხის აღება უნდა და მასრის დადგარიან ელექტროტრში მიხარებულნი სარევიტორი, შეუძლიან საკრედიტო დაწესებულებაში ვარანტის ფურცელი წარადგინონ და თითონ-კი იმ მოწოდება დიპლომის, რომ ამ-დენი და ამდენი ფუთი პური მიეყვება ელექტროტრში, ამ ვარანტის სესხის იშვინება და თავისი პურის გაყიდვა შეეძლება, თუ კარგი მეტყველებს. სადა მოწოდება, რომელიც ერთის ფურცლებსაგან შესდგება, მეორისა, არ-კი უნდა, დატრიალებული იქნას და სხვის გადაცემს ზედ წარ-წერილი. ასეთს მოწოდებას ის საწარმოებში იძლევიან, რომელიც ამისი განსაკუთრებული ნება-რთვა აქვთ მიღებული ფინანსთა მინისტრისაგან.

უცხოეთი

ზმარანდი. გერმანელების გენერალი ლუშინსკი თავის წერილში მოსალოდნელი იმის შესახებ—**Zur kriegsfrage**—ამტკიცებს, რომ გერმანიის ჯარი მუშევრები არის მომზადებული, ავიტყვიან კრებულს საყოველთაო კრებულთა და განათავსებული ბურჟუაზია მანულის-შე-

ლობით არის გატაცებული, ყოველ ამას გარდა, ჯარი და ერთი ერთმანეთის პარტიის მტკიცებულება, ერთმანეთის მოყვარულია და ერთმანეთის ღლის ნიღბით ეტყვიან. ამ ვაშალი, განავრდობს ლუშინსკი—ჩემი ბევრად ეჯიბრებიან რუსეთს საზღვრის მომზადების მხარით და საზოგადოებრივ ენაღიღელი დრო ძალიან მიხერბეული დროა რუსეთთან იმის დაწყებისათვის. ამიტომ არა მერნია, რომ ნვეის ნაპირებზე, (ვითომ პეტერბურგში) ჰვიტობოდნენ, ან სურათი ომი. ის ავიტყვიან, ვინც ხელმძღვანელი არიან რუსეთის მხლრობის, იმდენად მცოდნენ და განაიალებულნი სანახარ, რომ არ შეუძლიათ ყველა ვარანტისაგან კარგად არ მოისარებონ და საქმის ვითარებას კარგად არ აიღ-დაცენ, არ ასწინ-დასწინონ. ომს არაიან არ ასტყვებენ, თუ იძლევიან არა არის-არა, იმ დროს, როცა ახალ შეთავაზობის საქმე ვერ არ გათავიბება. ხოლო ეს ახალი შეთავაზობა, ბევრსაც რომ მიეშველეს საფრანგეთი, 1894 წლიდან არ გათავიბება რუსეთში. ერთისა და ორის მიღობის კაცისებდა შემდგომის ჯარის კვება მტრების ქვეყნაში შეუძლებელია. ჩემთვის იმ-დენად სტინარებულნი იძლევიან ვი-ყვითი საშუალოდ გვეჩვენა სურათით. რუსეთი როგორ მოახრებინა ამას ამას ხელნაღიღ სიმშობისაში? ორის კვირის შემდეგ, რაკი ჯარი ერთად მოიყრის თავს, აღმოჩნდება ისეთი დაბრკობა, რომელიც კიდევ დადებულად შედგება მო-პეტება. შესაძლოა გხლა პეტერბურგში ძალიან უკუნ ვაჭრობა არიან, მაგრამ რომ იქ ვაჭრობდნენ ომის ატებას 1892 წელს, ეს შეუძლებელია.

შემდეგ ლუშინსკი დაარტებს ვერ-მანის მხდლობის და სტინარებით-სა და ამტკიცებს, რომ ჩემი მხდლობა ბევრად უკუნ არის მოწყობილი, ვიდრე სარგებლობა. მართალია, ღლის საფრანგეთის ჯარში დასტინარებულნი, შეთავაზობაზედ იტყვიან ჯარისა უფრო კიდევ

უფროსი, მაგრამ ძალიან საეჭვოა, რომ დასტინარებულნი თავი დაივიან რუსეთისაგან ჯარში იმინარობის დროს, როცა დიდ-ძალი მხდლობის მოთავაზება ითხოვილი ვაქვს ექნება ინკლიბობით. იქ ბუღარეყსანა აცად-კი დალივე, თუ-მოყვარული ვა-მინანები ბევრი გამარწინდებიან და შეიძლება იმთა სულთა გათვქვინ საქმე ემისა ვაჭრობისაგან და გამარჯვებ-დასტინარების წყობით. ლუშინსკი კიდევ ამტკიცებს, გერმანიამ ამ უნდა ივა-ჩაუღლოს, რომ ინგლისის მომხრეობა სახეში არ იქონიოს მოსალოდნელს ომში. მართალია, ინგლისი დიდი ზეგნით რუსეთისა, მაგრამ საფრანგეთის შემოქმედებით არ უნდა და იმ-ტრიალს შესაძლოა სამთა-ავშირის არ მიეცეოდნო. დასასრულ გენერალი ლუშინსკი ამბობს:

გერმანელობით-კი არა მერნია, ომი ჰქონდეს თანს სახეში. ომი ჩემი არ დადებნით თანს არ-კი რუსეთისა და არ-კი საფრანგეთის, ეს ცხადია ყველა ეკილო-მინარების დამანა-სათვის. ჩვენი სურვილი მოხლოდ ის არის, რომ შვიდობით ვაგვიყოფნო. ომის სურვილი საფრანგეთისა დიდი იმ თავი-დან ამ თავიდან, მაგრამ ყურით, ომი ვინცდა და მხლის ამოღება ქარბაშიდან საომარად და ვასალ-შეკრებად შორი-შორის წესი. ვიყვი-რების მომხრეები არ ამოიღებენ ხალხს, მაგრამ რევიტორის-კი შეუძლიან ყველაფერი ჩაიღებონ. ამიტომ ჩემი ზღუდა მზად უნდა ვაყენო და უფრო მახვილი უნდა ვაჭკობდეს. ვინ იქნა, რა არ მოხდეს და იმ სწორად ამ-ტრიალს ყოველს წესს მზად ყოფნა უნდა გვეტყვიან.

წერილი რედაქციის მიმართ

ქოშიმალისად ვთხოვი, მამა მამა თქვენს გაქვიანს საწარმოებში ვაჭრობა თავად მხდლობს გამაყვარებლობა და ესე უნდა, რომელიც ამის დატყვიან ოქრება და ვაჭრობა ჩემად რთუ-

მოხლოდ კემპარიტი სწავლა-განათლება და აღზრდა მზადება ადამიანს, ამიტომღებ ცეს, რომ მან საზოგადო საქმეში რაიმე სასარგებლო აზრის განხორციელებას მოახმაროს თავისი ტანად, თავისი ძალიან. ცოდნის მომხარება-კი და მით საქმეში სარგებლობის მოტანა მომ თვით შრომაში-შრომა-კი, როგორც ესთავით, ის ელექტროტრ, რომელიც რაოდენობით მესწავება საკუთარ რევიტორს. ა. შრომა.—სიმდიდრე ფული, თუ-კი უფროსად ფსის არ ედება თავსენს, მასალად, ნება გვაქვს, ესთავით, რომ პირველად და შეთავაზება საზოგადო საქმისათვის საკუთარ ცნებით, საერთო შრომა, გულმტკიცებულ გულად და სამსახურითადად, სურვილი რწმუნება ხერისსაქმის, სურვილი რწმუნება საქმის და სხვა ყველა ზემოდა აღნიშნული ვითარებანი და არა მარტო ფული.

სად მოვიპოვიო ღრმის ძიებაში? აი ის სიტყვები, რომელიც იმის ყოველთვის, რადესაც-კი თხოვლობის ვინმე, ესა და ეს სასარგებლო საზოგადო საქმე დიფიკულთ—ამომის ერთი საერთო განათლების გულშემატკივარი კალი. ი. ცნობილია რუსის საზოგადოების შესახებ.—„ხოლო ეს სიტყვები არ გვეყვინ მაინც, რომელსაც საქმე რომელსავე მოკითვევ

ქალს ანუ საკაცლო მოზღერობა-ქალის მოწოდებებ მივარდება, იმს როდესაც კარის ვა ვაყვიან ამის თანა უღმარებობში, სადაც, შხდრის ის სიტყვები რომ ესთავით, ერთს ტარანს გაატარებენ. როდესაც უნარტობად, უნაყოფად ვინარჯობით, მაშინ საშუალებანი საიდგან-დაც გვიჩნდება... ჩემი დიდად არ დამოტრე-ვიანო არ მიღორს კაცთ, რომელიც და მოკლებილია უღვარე სახარებულ-ბედნი და ჰმონათი, რომ ყველაფერი ავარტობელი, რაკ-კი მარტოველი, პატრიასნის ცაცს მოეზობევათ. ხალხი სიტყვით, უნარტობის მხედვარია, ჩემ-კი უფროს ვუტყვინებთ იმ სინათ-ლუნდ, რომელიც რამდენდემე მაინც ვაუადილებს ტანჯვით სასე ცხოვრებას.“

ის სიტყვები, რომელიც ცნობილი-ვის ქლმა სიტყვა რუსის საზოგადოების შესახებ, თითქმის პირდაპირ და უკლებლიად შეეფერება ჩემს საზოგადოებასაც. მოვიგონოთ თავი ექვე ერთი ძმობითი ქმედება: რთულთ სიმდიდრეებზე, მაგრამ თქვენს თავს ნება არ მიეცეთ, რომ სიმდიდრეებ თქვენზე იფულოს. რას ნიშნავს ეს სიტყვები? იმისა ნიშნავს, რომ სიმდიდრეებენ განკარგებულნი, რევა ვართ მისი ბატონი. უნარტ, ფულის შოვნა ჩემი

საქმე, ხოლო უფულობა-კი ჩემთვის მიზეზი არ არის უსამართლობის, სიღარიბეში იმით-კი არა ვართ ჩავარდნილი, რომ უფულობის ვართ; არა, ღარიბნი ვართ იმით, რომ ფულის შოვნის ში არ ვაქვს; ფულის შოვნა-კი უშევილია იმით, რომ ბევრი ხიხვი და ნაყულ-ღანებდა ვაქვს, რომელიც ხელს ვერ მოსს. მასალად, უფულობა ვართ იმით, რომ ღარიბნი ვართ, ღარიბნი-კი ვართ იმით, რომ ვა-ღიღებელი ვართ, უნარტი არ ვაქვს. სანახ, რომ ქეობა და სულის სიღარიბე—მეზეტი ყოველი სიღარიბეა, უფულობა-კი ამ სიღარიბის მღვივა. ვაგახლოთ თვითი, ვადავხედოთ სიტყვებ და დაინახებ, თუ რა სურსათით მიღეს უნ საზოგადოება, რას ვაყვებს იქ თვით ვარ და არა მარტო სახელმწიფო, მაგრამა, ვა-ღიღებოთ სხვა ერთა სიტყვების და ნაყოფად დაინახებ ჩემის სიტყვების მიხედვით. დასაბტობად ამ მოთქვად თითქმის საზოგადოების მოღვენიანს ანუ ერთი ინი-ციაციის განთავრების რამდენიმე მაგალითს საზღვარ ვაჩვენებთა ცხოვრებისა.“

*) ყველა ქვემოთ მოყვანილი მაგალითი იმელ ბანკში მოხდა წერილი: „Очерки русской народности въ началъ народнаго образованія въ Россіи“ რომელიც დაწერილია უნარტ, Пискаря III-ისად 1890 წ.

პირველი ადგილი ერთი ინიციაციის განთავრების მხრივ ხალხის სწავლა-განათლების საქმეში უფროსებს ინგლის-საქმიანის სიტყვების ქვეყნებს, სახელდება, თვით ინგლისის ჩრდილოეთ ამერიკის შტატებს და ინგლისის ახალ-შენებს. აქ ხალხის სწავლა-განათლება თითქმის მიღლია ერთი ინიციაციის გეგმაში, ისა თა-ლირის, ამდენს შექმევობას, ამ თვით ინახავს, ხშირად მალად თავისი ხარ-ჯული, ხალხის განსამართლებულ დაწესებულებათა და ემს; სახელმწიფო-სა და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა მოღვენიან-კი ამ საქმეში აქ მკრანია, თითქო შეუზღვევია. ის მო-ღვენიანა მათი მოხლოდ ერთი კაც-თა და ათას ათას სწავლა-განათლე-ბის გამავრცელებულ საზოგადო-ებათა მოღვენიანის დამატება, ხშირად ამ მეორე მომხარებლობას-კი მოკლებულია ერთი განათლების საქმე. უნაღელსა და საზოგადო სასწავლებლებს რომ თავი დავენებთ, რომელიც განსაკუთრებით სხვა-და-სხვა საზოგადოებათა და ასოციაცი-თა სუბსიდიებით ან ერთი კაცთა სურსათს და დიდ შემოწარმლებათა წყალობით არსებობს, პირველ დაწესების განათლებით-კი უფრო მეტს ავაყვებს და მეტი დავიწი მიუძღვის

ერთი ინიციაციის, ვიდრე სახელ-მწიფოს და დიდიმდობრ საზოგადოებრივ დაწესებულებათ. ეს უნდა იქნეს მეტად პრინციპული საზოგადოების განათლების შესახებ, მოზარდთათვის დაარტობის განსამართლებულ დაწესებულებათა და სკოლის ვარემე განათლების თაობაზედ; თუნც ერთი ინიციაციის ასე ძლიერ განთავრებ-სა-კი, მაგრამ სახელმწიფოს და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა გულმტკიცებულ და დატყვიანთ და ამ მხრივ უზრუნველობა-კი არ მიეცე-ბან; არა, მიუხედავად ყოველისავე ამისა, ისინი მაინც უნდა ხარჯდენენ, რომ ამ საქმისათვის, თუნც ხარჯი ბევრად ნაკლებია, მისაკვირებულს, ერთი ინიციაციის მხრივ ვაგულ-ღანს ხარჯდება. მაინც ამ ქმედებში სა-ხელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა ხარჯი დიდად ვაჩრ-ბებს იმ ხარჯს, რომელიც სწავ-ლებს განათლებულს ჰქვამდა მათე საქმიანობის სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა. გაყვით-ლოთი ერთი უფრო დაწვლილობით, თუ რას ავიტყვი ერთი ინიციაციის სა-ზღვარ გარდა; დაიწყოთ ინგლისი-მ.

(დასრული იქნება)

